

Hölgyfutárnak, a Divatcsarnoknak s baráti köre is a monarchia művészeiből került ki: közelálltak hozzá Jókain kívül Mikszáth, Tóth Kálmán, Pósa Lajos, Feleky Miklós, Bernát Gáspár, Prielle Kornélia, Bulyovszky Lilla, az osztrák humorista Saphir, a színészköltő Nestroy s a híres bécsi komikus, Blasel.

Úgy érezzük, a kis füzet jelentős szolgálatot tesz, amikor Drukker Irma és Kemény Nándor személyére tereli érdeklődésünket s ráeszméltet a multba tűnő idő két szegedi kulturmunkásával szemben fennálló tudományos kötelességeinkre.

SÁNDOR ISTVÁN

Magyar versek németül. (Neue ungarische Lyrik, übersetzt von Friedrich Lám, Ruszkabányai Verlag, Budapest, 1942.)

Lám Frigyes a magyarul és németül egyformán jól tudó szellemi alkotók legfontosabb feladatára vállalkozott, amikor *Neue ungarische Lyrik* címen kötetbe foglalta fordításait. Az ilyen versgyűjtemény bevilágít a magyar lélek rejtekébe, izelítőt ad a sajátos magyar líra kitűnő termékeiből s így legközvetlenebbül szolgálja a magyar szellemiség megismertetésének ügyét.

Persze mindjárt felmerül a kérdés, milyen szempont szerint válogatta össze a fordító az egyes költeményeket s így a kötet mit mutat meg az újabb magyar lírai költészet gazdagságából. Lám Frigyes munkájára igen jellemző a motto, amelyet a Faustból merít: „Mich drängt's den Grundtext aufzuschlagen, Mit redlichem Gefühl einmal, Das heilige Original, In mein geliebtes Deutsch zu übertragen.“ A kötetet valóban elsősorban az a lelkiismeretes, buzgó

szándék tünteti ki, mellyel a fordító a választott költemények gondolatvilágát és formai szépségeit igyekszik német nyelven megérzékelteni. A fordításokat nem nyelvi virtuozitás jellemzi, inkább őszinte, lelkiismeretes küzdelem a szinte megoldhatatlan feladattal, ez teszi az egész könyvet oly vonzóvá és érdekessé.

Ha a költemények megválogatásának kérdésére keresünk feleletet, úgy érezzük, a fordító nagy szeretettel gyűjtötte egybe azokat a verseket, melyek szívéhez közel álltak. A költők közül Ady Endre, Babits Mihály és Sértő Kálmán szerepel a legtöbb verssel. Érdekes, hogy az oly sajátos nyelvvezetű Ady-versek sorában az erőteljesebb *Harc a disznófejű Nagyúrral* az eredetit jobban megközelítő tolmácsolásban szól hozzánk, mint a líraibb hangulatú kisebb versek. Pedig különben Lám Frigyes szereti a ritmikus, finomszövésű verseket, amit a Babits-költemények nagy száma bizonyít (a kötetben egy költőtől a legtöbb: 9). Az idillikus Francis Jammes-szerű érzelmvilág, állatok és növények „lelkének“ megsejtése (Bódás János: *Az ökör*), Erdélyi József két kis verse (*A rigóról és a kotlóstyúkról*), Falu Tamásé az iskolaszolgáról, Kosztolányi az ódon zenélő óráról vagy Zilahy Lajos költeménye az apai házról, egyszersmind a fordító is jellemzik, aki csendes szeretettel csünghet az apró dolgokon, melyek néha beszédesebben szólnak a lélekről, mint az ú. n. nagy témák. Ez a helytel-közzel csendéletszerű szemlélet azonban erős szociális érzéssel párosul a fordító lelkületében, ami egyszerűen megmagyarázza, miért szereti Babits mellett Sértő Kálmánt, akitől 6 verset vett fel a kötetbe. De erősen

szociális irányú verset választ az említett Erdélyi László-verseken kívül Mécs Lászlótól (Vád és védőbeszéd), Juhász Gyulától (Isten lámpásai) és Sárközi Györgytől is (Kerüld a külvárosi utcákat). Fordít József Attilától is két verset: Margaréta és a Betlehemi királyok. Nagy lírikusaink közül még Áprily Lajos (2), Illyés Gyula, Kosztolányi Dezső (2), Reményik Sándor (3) és Szabó Lőrinc (3) szerepelnek. Havas István verse (A német Duna mentén) egy németnyelvű magyar lírai gyűjteményben azért tölt be sajátos hivatást, mert a magyar utazó érzésvilágára vet fényt: most robogó vonat békés utasa az, akinek ősei hajdan kemény lovasnép rettegett fiaiként száguldoztak ezen a tájon. Ilyen szempontból van külön jelentősége német fordításban Ady: Az én magyarságom című versének is, valamint Bárd Miklósénak, aki szintén a magyar lélekvilág különvalóságát énekl meg.

Amint látjuk, elég sokoldalúan nyilatkozik meg az újabb magyar líra Lám Frigyes fordításgyűjteményében. Ez jól is van így, mert a magyar költészet gazdagságából némi képet nyerhet a német olvasó. Kár, hogy egyik legnagyobb modern magyar lírikusunktól, Tóth Árpádtól egy költeményt sem vett fel a fordító. A kötet hiányának érezzük azt is, hogy az egyes költők életéről és művéről legalább néhány sorban nem emlékezik meg: így egyszersmind egy kis irodalmi áttekintést is kapna a német olvasó, s ez olyan alkalom, melyet kár elmulasztanunk, hiszen általában olyan keveset tudnak a külföldön szellemi életünkről. De az egyes versek megértéséhez és kellő értékeléséhez is biztosabb alapot nyujtana, ha

az illető költő egész munkásságáról és a modern költészetben elfoglalt helyéről is értesülne az olvasó. A kötet azonban így is jó szolgálatot tesz a magyar költői értékek megismertetésének s ha valaki tudja, milyen nehéz feladat sajátos nyelvezetű magyar költői alkotások átültetése német nyelvre, őszinte elismeréssel hajlik meg az előtt a nagy munka előtt, melyet Lám Frigyes végzett.

KRAMMER JENŐ.

Kiss Lajos: A szegény asszony élete. (Athaeneum kiadása. Bpest, 1943.)

Évek óta vártuk, de csak az ideai könyvnapra jelent meg Kiss Lajosnak *A szegény ember élete* c. könyve után *A szegény asszony élete* c. nem kevésbé érdekes és szép könyve. Stílus van már a címlapjában is. Ahogy az előbbi kötetéről a zsákot markoló kéz már messziről jellemzi a küzdelmes életet, itt egy gyermekét odaadásal tápláló egészséges asszony képe szimbolizálja a szegény asszony hasonlóan nehéz életét. Amoda a fényképező gép objektívje látott, itt a kongeniális Boross Géza festőművész érzett; nem hiába lakik egy fedél alatt a könyv írójával.

Ezzel a két kötettel a legnagyobb magyar parasztvárosnak élete lett megörökítve olyan ember igazlításán keresztül, aki a szegény ember életét a maga indulásán, a szegény asszonyét édes anyjának és hozzátartozóinak életén keresztül tanulta megismerni. Minden szaván érzik a szeretet s az író együtt örül és együtt búsul alakjaival. Mert nem csak egy alakja van. A szegény asszonyok éppen olyan változatosságban jelentkeznek, mint annak idején a szegény emberek. Jelentkeznek